

●
● **Leermiddelen-
monitor 13/14**
●

Beleid, gebruik, digitalisering en ontwikkeling van leermiddelen

SLO • nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

slo

Deze uitgave is een samen-
vatting van de publicatie.

Leraar en schoolleider denken anders over leermiddelen

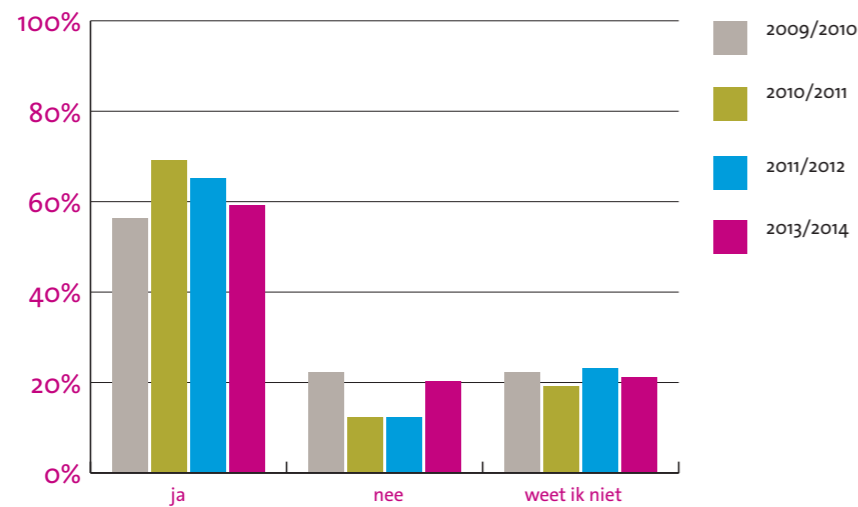
Leraren en leidinggevenden blijken nogal eens van opvatting te verschillen als het gaat om het gebruik van leermiddelen. Zo hebben leidinggevenden duidelijk een zonniger kijk op de toepassing van ICT dan leraren. En terwijl leidinggevenden het idee hebben dat er in toenemende mate sprake is van leermiddelenbeleid, ervaren leraren juist het tegenovergestelde. Dit en nog meer opvallende verschijnselen zijn te vinden in de tweejaarlijkse Leermiddelenmonitor van SLO.

Het leermiddelenonderzoek is dit jaar voor het eerst uitgevoerd in samenwerking met Kennisnet. Tot nu toe publiceerden SLO en Kennisnet elk een eigen monitor, waarbij Kennisnet (Vier in Balans) zich met name richtte op de inzet van digitale leermiddelen en ICT. Redenen voor samenwerking zijn vooral het stimuleren van een eenduidige presentatie van de onderzoeksresultaten en het beperken van de bevraginglast onder leraren en leidinggevenden. Nu beide instellingen de handen ineen hebben geslagen, zullen ze om de beurt een jaarlijks rapport openbaar maken, waarbij er afspraken zijn gemaakt over een vaste basisset van zo'n twintig vragen en over gebruikte definities. Projectleider Luc Sluijsmans (SLO): "Een mooi voorbeeld zijn de digitale leermiddelen. Wat zijn dat precies? Dat gaat van 'iets wat als bijlage in een mail verstuurd wordt' tot 'alles wat niet op papier mogelijk is'. Voor het onderzoek hanteerden we als definitie van digitaal leermateriaal: 'leermateriaal dat digitaal is verkregen, dat kan bestaan uit (een combinatie van) tekst, illustraties, geluid, video en simulaties en dat wordt gebruikt voor het bereiken van een leerdoel'."

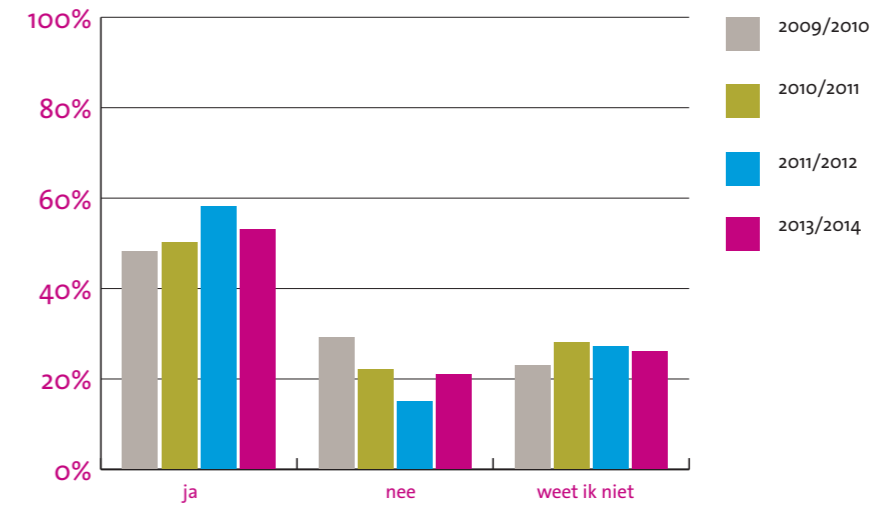
Leermiddelenbeleid

De Leermiddelenmonitor 13/14 belicht het thema leermiddelen vanuit vier invalshoeken: leermiddelenbeleid, leermiddelengebruik, digitale leermiddelen en het ontwikkelen en delen van leermiddelen. Onder het eerste aspect wordt verstaan *het beleid waarin de school vastlegt hoe er wordt omgegaan met de aanschaf van het gebruik van leermiddelen*. Leraren en leidinggevenden is onder andere gevraagd of er op hun school een leermiddelenbeleid is, wat daar in staat, of dit nageleefd wordt in de praktijk en of er bewust gestuurd wordt op het gebruik van ICT. Er is een opvallend verschil in interpretatie van leermiddelenbeleid door leraren en leidinggevenden. In zowel primair onderwijs als voortgezet onderwijs zeggen *minder* leraren dat er op hun school een leermiddelenbeleid is, terwijl het percentage leidinggevenden dat zegt dat er wel sprake is van een leermiddelenbeleid, juist gestegen is. Opmerkelijk is verder dat leidinggevenden in toenemende mate regie voeren over de keuze van aan te schaffen leermiddelen. Ook dit geldt zowel voor het po als vo.

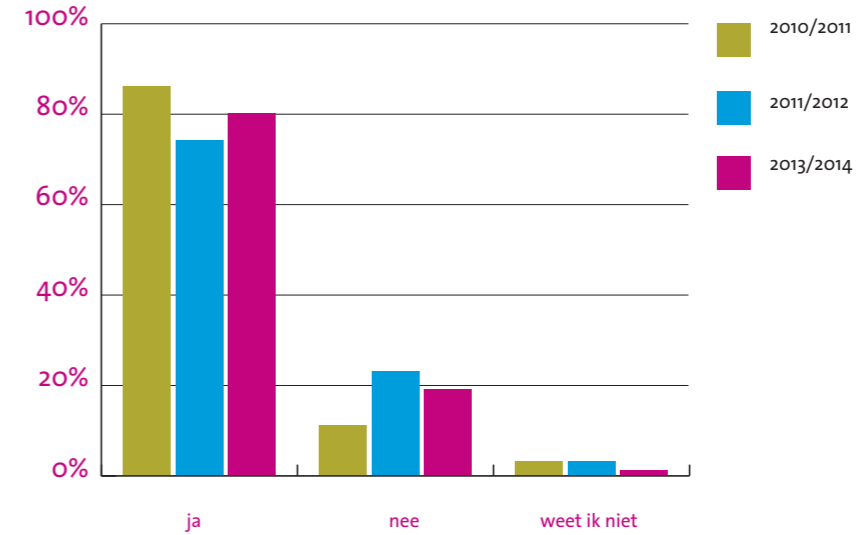
Aanwezigheid van een leermiddelenbeleid volgens po-leraren

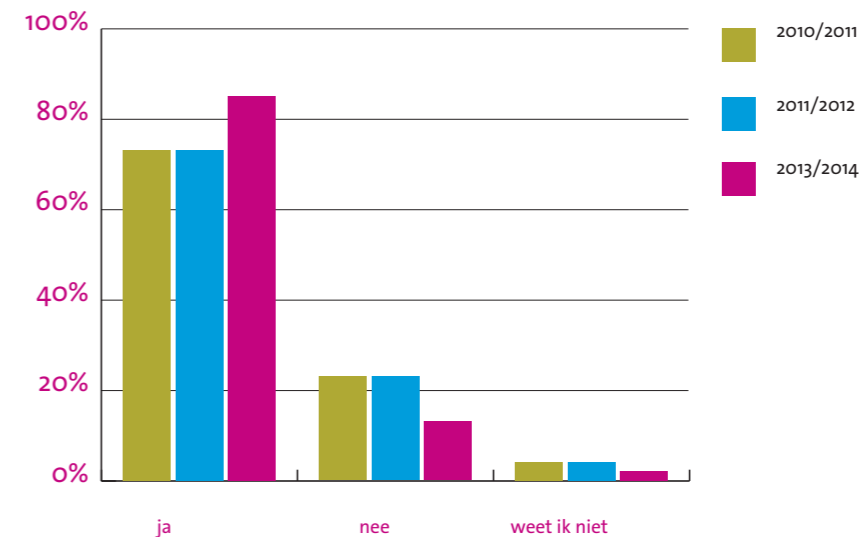
Aanwezigheid van een leermiddelenbeleid volgens vo-leraren

Aanwezigheid van een leermiddelenbeleid volgens po-leidinggevenden

Aanwezigheid van een leermiddelenbeleid volgens vo-leidinggevenden

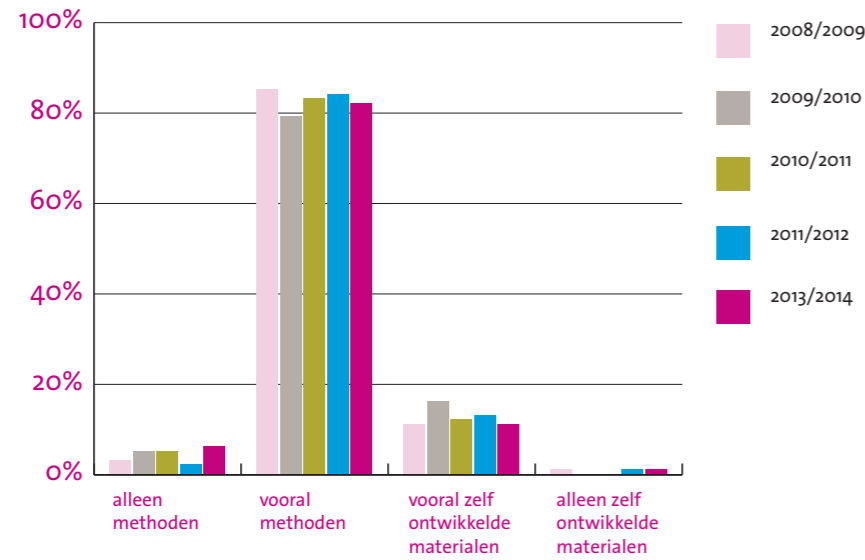

Gebruik van leermiddelen

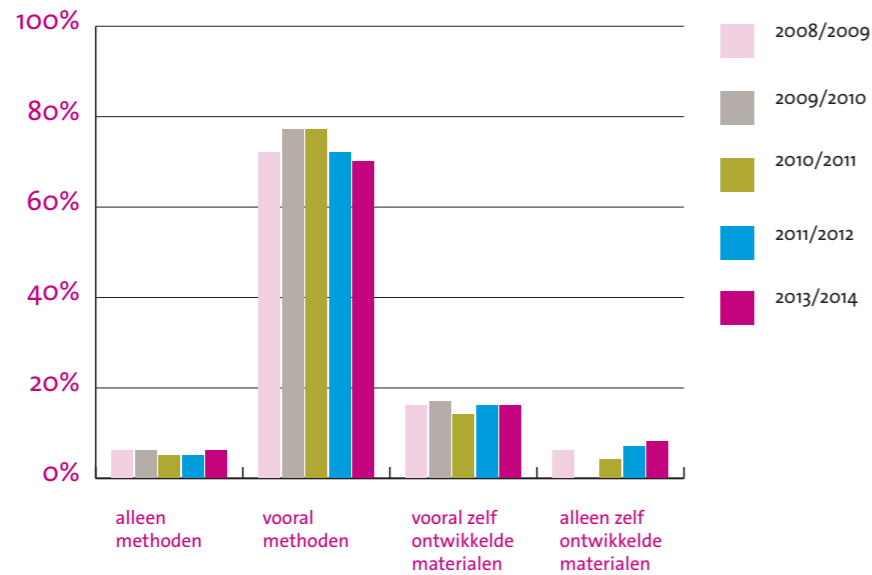
Een ander hoofdstuk van de leermiddelenmonitor gaat over de vraag welke leermiddelen leraren gebruiken. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen methodegebonden en niet-methodegebonden leermiddelen. Ondanks het feit dat door de komst van verschillende zoekmachines en onderwijsites als Wikwijsleermiddelenplein, steeds meer niet-methodegebonden leermiddelen vrij toegankelijk worden voor leraren, gebruiken leraren nog steeds meer methodegebonden dan niet-methodegebonden leermiddelen. Sluijsmans: "Overigens hebben leraren en leidinggevendenden al wel jaren de verwachting dat het aandeel zal afnemen in de toekomst, ten gunste van niet-methodegebonden leermiddelen."

Po-leraren verrijken hun leer materiaal met extra opdrachten uit de methode voor zwakkere of sterkere leerlingen. Leraren in het vo maken veel minder dan leraren in het po gebruik van deze extra's. Bijna de helft van de vo-leraren zegt hier 'geen tijd voor te hebben'. Desondanks wenst een grote groep vo-leraren wel meer opdrachten voor (meer) begaafde leerlingen en zwakkere leerlingen. Daarnaast heeft ruim een derde van alle leraren ook behoefte aan aanwijzingen welke opdrachten zij het beste kunnen gebruiken voor zwakke, gemiddelde of sterke leerlingen.

Soorten leermiddelen die po-leraren gebruiken

Soorten leermiddelen die vo-leraren gebruiken

Digitale leermiddelen

Er is weliswaar een stijging van het gebruik van digitaal leer materiaal, maar deze blijft opnieuw achter bij de verwachtingen. Sluijsmans: "Leidinggevendenden en leraren in beide sectoren hebben jaren gedacht dat het gebruik van digitale leermiddelen behoorlijk zou stijgen, maar in de praktijk gaat het niet zo hard. Op dit moment is het aandeel digitale leermiddelen iets meer dan een kwart en dan betreft het voornamelijk leermiddelen die bij de methode geleverd worden. De hooggespannen verwachtingen uit de begintijd van ICT in het onderwijs zijn intussen getemperd. Ongeveer de helft van de leidinggevendenden is gematigd optimistisch en denkt dat ICT het onderwijs stap voor stap zal veranderen."

Tussen po en vo is er een sterk verschil in de mate waarin er afspraken zijn over ICT-gebruik. Vergeleken met het voortgezet onderwijs zijn er in het basisonderwijs veel meer leraren en leidinggevendenden die zeggen dat er afspraken zijn gemaakt over de didactische inzet van ICT en digitaal leer materiaal. Ook opvallend in beide schoolsoorten zijn de verschillen tussen leidinggevendenden en leraren als het gaat om de noodzaak van ICT-professionalisering. Leidinggevendenden schatten leraren minder ICT-vaardig in dan dat leraren dat zelf doen.

Meer leidinggevendenden dan leraren geven dan ook aan dat scholing nodig is om het gewenste gebruik van digitale leermiddelen haalbaar te maken. Waarover beide groepen ook van mening verschillen is de stimulering van ICT-gebruik. Om het gebruik van digitale leermiddelen te vergroten, zijn volgens leraren meer computers nodig en moeten er minder vaak technische problemen zijn. Maar volgens leidinggevendenden valt er vooral winst te behalen als leraren meer scholing krijgen in het werken met digitale leermiddelen.

Aandeel digitale leermiddelen in het po, nu en verwacht/gewenst over 5 jaar

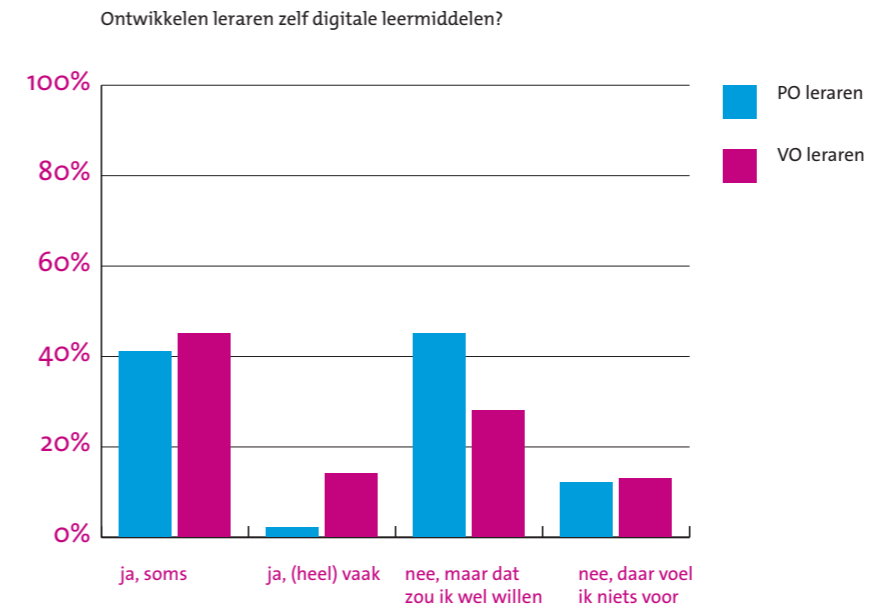
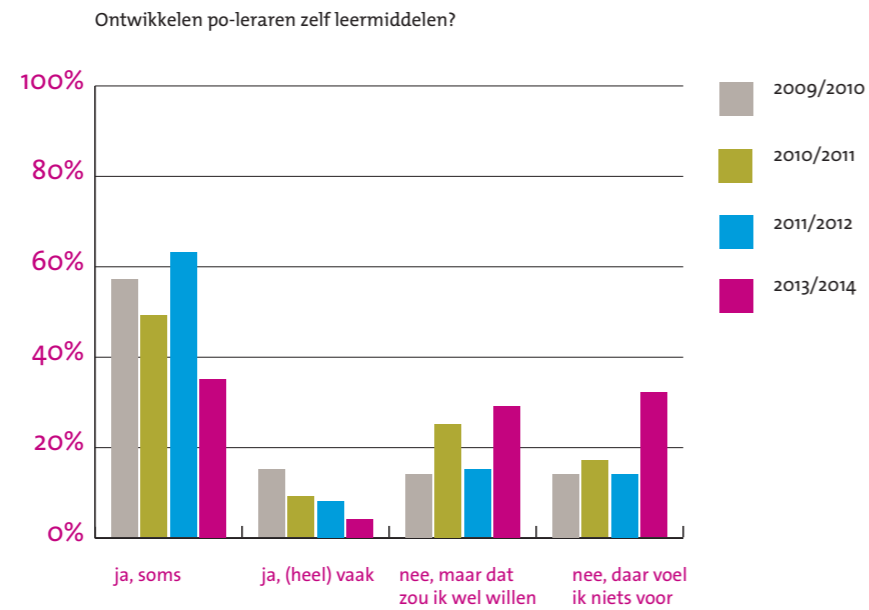

Aandeel digitale leermiddelen in het vo, nu en verwacht/gewenst over 5 jaar

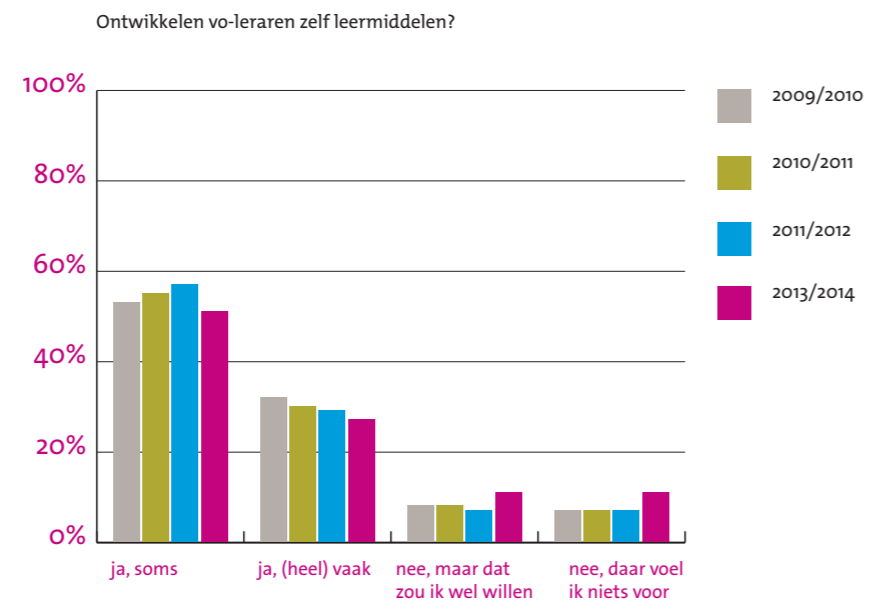
Ontwikkelen en delen van leermiddelen

Volgens de nieuwste Leermiddelenmonitor zijn er vergeleken met voorgaande jaren minder leraren die zeggen dat ze zelf leermiddelen ontwikkelen. Met name in het basisonderwijs is dit het geval. Ook de stimulans vanuit de school om zelf te ontwikkelen lijkt in deze sector iets afgenomen.

Leidinggevenden denken dat leraren de schoolvisie gebruiken bij het ontwikkelen van leermiddelen, maar de leraren zelf geven aan dat dat maar beperkt is. Sluijsmans: "Ik denk dat leidinggevenden en leraren meer met elkaar moeten communiceren over wat ze precies willen met hun onderwijs, welke leermiddelen daarbij horen en wat ze in dat opzicht van elkaar verwachten. Je kunt bijvoorbeeld wel besluiten dat alle leerlingen een tablet moeten

hebben, maar je moet dan wel met elkaar afspreken welk onderwijskundig doel je ermee wilt bereiken en wat dit betekent voor de inzet van leermiddelen. Leermiddelenbeleid moet gebaseerd zijn op een gedeelde visie op het onderwijs dat je wilt bieden. Voer het gesprek, zou ik zeggen."

Leermiddelenmonitor 13/14

Leermiddelenbeleid

- Leraren en leidinggevenden kijken anders aan tegen leermiddelenbeleid.
- Een kwart van de leraren weet niet of er een leermiddelenbeleid is in de school.
- Leidinggevenden bepalen in toenemende mate welke leermiddelen aangeschaft worden.

Leermiddelengebruik

- Het aandeel methodegebonden leermiddelen in de school blijft het grootst.
- Po-leraren verrijken hun leer materiaal met extra opdrachten, vo-leraren doen dat minder.
- Leraren willen graag aanwijzingen hoe ze extra opdrachten voor zwakkere leerlingen en meer (begaafde) leerlingen kunnen inzetten.

Digitalisering van leer materiaal

- De groei in digitale leermiddelen blijft beperkt.
- De meeste digitale leermiddelen zijn methodegebonden.
- Professionalisering in ICT-vaardigheid blijft urgent, vinden leidinggevenden.

Ontwikkelen en delen

- Minder leraren dan afgelopen jaren ontwikkelen zelf leermiddelen.
- Leidinggevenden denken dat leraren de schoolvisie gebruiken bij het ontwikkelen van leermiddelen, leraren doen dat maar in beperkte mate.

Meer informatie?

De leermiddelenmonitor 13/14 is te downloaden op: www.slo.nl/leermiddelenmonitor. Daar zijn tevens vorige web-edities van de leermiddelenmonitor te vinden. Voor het bestellen van gedrukte exemplaren: www.slo.nl/organisatie/publicaties/

Gehele publicatie lezen of
gedrukt exemplaar bestellen?

SLO

Piet Heinstraat 12
7511 JE Enschede

Postbus 2041
7500 CA Enschede

T 053 484 08 40
E info@slo.nl

www.slo.nl

slo